

הבלדה על יואל משה סלומון // מילים: יורם טהרלב לחן: שלום חנוך

Musical score for the song "Ballad for Yoel Meiselman". The score is written in G major (one sharp) and 4/4 time. It consists of 11 staves of music with Hebrew lyrics underneath. The lyrics are:
 - י- מ- או- נ-א- בים- נ- ע- ה- בציר- עת- ל"ח- תר- שנת- ב- לח- קר- ב- ב-
 - בים- רוק- ה- ש-ת- מ- מ- סים- סו- על- פו-
 - נט- בר- רח- ז- ו- קא- מן- גוש- ו- קא- פפר- שטמ-
 - נט- אב- ק- רב- ה- עם- מון- לו- ס- ש-ה- מ- אל- י-
 - ל- סוף- ק- ה- טור- דוק- ה- קו- ר- ו- מ- כב- ר- תם-
 - סוף- ה- קני- ב- שר- ס- רי- ה- קו- נ- א-
 - סבך- ו- צות- לב- ב- נו- ה- הם- קס- ל- אימ- יד-
 - בה- סבי- ה- את- אות- לך- סו- טפ- נה- קט- עה- גב- על-

הבלדה על יואל משה סלומון

מילים: יורם טהרלב
לחן: שלום חנוך

בבקר לח בשנת תרל"ח
עת בציר הענבים
יצאו מפיז על סוסים
חמשת הרוכבים.

שטמפפר בא וגוטמן בא,
וזרח ברנט
ויואל משה סלומון,
עם חרב באבנט.

אתם רכב מזרקי
הדוקטור הכסוף
לארץ הירקון הרוח
שר בקני הסוף.

ליד אומלבס הם חנו
בלב בצות וסבך
ועל גבעה קטנה טפסו
לראות את הסביבה

אמר להם מזרקי
אחרי שעה קצרה:
איני שומע צפורים
וזה סימן נורא.

אם צפורים אינן שרות
המות פה מולך,
כדאי לצאת מפה מהר,
הנה אני הולך.

קפץ הדוקטור על סוסו
כי חס על בריאותו,
והרעים שלשתם יצאו
לשוב לעיר אתו.

אמר אז יואל סלומון
ושתי עיניו הוזות:
"אני נשאר הלילה פה
על הגבעה הזאת".

והוא נשאר על הגבעה,
ובין חצות לאור
פתאום צמחו לסלומון
כנפים של צפור.

לאן הוא עף, לאן פרח
אין איש אשר ידע,
אולי היה זה רק חלום
אולי רק אגדה.

אף בשהבקר שוב עלה
מעבר להרים,
העמק הארוך נמלא
ציוץ של צפורים.

ויש אומרים כי עד היום
לארץ הירקון
הצפורים שרות על יואל
משה סלומון.

פירושי מילים

- לח- רטוב
- בציר - קטיף
- אבנט - חגורה
- אומלבס - כפר ערבי ליד פתח תקווה
- נמלא - התמלא

“ מנהיג הוא מערכת הכלל, מערכת האידיאה; רוב המנהיגים המזובילים
שואבים את כוחם מהתנאיכה וההיענות שהציבור מעניק להם.”

” אנו מכריזים בזאת על הקמת מדינה יהודית בארץ ישראל, היא
מדינת ישראל.”

דוד בן גוריון
ראש הממשלה
בין השנים 1948-1954
1963-1955

חזור לתוכן עניינים

נולד בקיבוץ יגור, גדל והתחנך שם. חותם הערכים עליהם התחנך, טבוע בפזמוניו. את שירותו הצבאי עשה ככתב צבאי של ירחון 'במחנה גדנ"ע'. אחרי שחרורו היה עורך העיתון 'במחנה נח"ל', לאחר מכן בחר בקריירה של סופר. טהרלב כתב ספרי ילדים רבים, חלקם מבוססים על סיפורים מתולדות הארץ ואחרים כוללים שירים משעשעים וסיפורים בחרוזים לילדים. טהרלב זכה לפרסום רב ככותב פזמונים. הוא חיבר מאות פזמונים ללהקות הצבאיות ולמופעי בידור אזרחיים - לילדים ולמבוגרים. רבים מפזמוניו זכו בתחרויות זמר, היו ללהיטים כשהושרו לראשונה ועודם אהובים עד עצם היום הזה. המנגינות למילותיו נכתבו בידי טובי המלחינים של הזמר העברי - משה וילנסקי, נחום היימן, נורית הירש, מתי כספי, מוני אמריליו, שלום חנוך, אפי נצר ואחרים.

נשאי פזמוניו מגוונים ביותר; הוא תיאר את העבר התנ"כי, הציוני וההתיישבותי, את היהודי הגלותי ואת התפתחות המדינה וצבאה. השינויים שחלו בטקסטים שכתב ביטאו גם את השינויים שחלו בתפיסות האידיאולוגיות של כלל החברה הישראלית.

תקציר מויקיפדיה :

[HTTP://HE.WIKIPEDIA.ORG/WIKI/%D7%A8%D7%9D%D7%98%D7%94%D7%A8%D7%9C%D7%91](http://he.wikipedia.org/wiki/%D7%A8%D7%9D%D7%98%D7%94%D7%A8%D7%9C%D7%91)

נולד בקיבוץ משמרות לשרה וחיים חנוך. זמר-יוצר, פזמונאי ומלחין ישראלי, הנחשב לאחד מראשוני היוצרים ברוק הישראלי. יצירתו, הן במסגרת שיתופי פעולה עם אמנים אחרים בתחילת דרכו והן לאחר מכן כסולן, השפיעה רבות על המוזיקה הפופולארית בישראל. במיוחד מוכר שיתוף הפעולה שלו עם הזמר אריק איינשטיין, שהניב את אלבומי הרוק הישראליים הראשונים.

עוד כילד גילה את כישורו המוזיקלי, כאשר ניגן על חלילית ומנדולינה. בטרם גילה את הרוק הקשיב למגוון רחב של סגנונות מוזיקליים; מקלאסי, דרך שירי עם רוסיים ועד גוספל ובלוז. כשהיה בן שנים עשרה קיבל חנוך גיטרת ג'אז והתחיל לנגן ולחבר שירים, וכעבור שנתיים כתב והלחין את שירו הראשון, "לילה". כמה משיריו הבאים נכתבו עבור להקת הקיבוץ, "משמרון", שבה היה חבר גם מאיר אריאל. אחדים מהם התפרסמו אחר כך בביצועיהם של זמרים אחרים, כ"אגדת דשא", "ניסע לים", "ריסים" ו"יום אחרון". בגיל שש עשרה התחיל ללמוד בבית הספר לתיאטרון "בית צבי".

שירו הראשון של חנוך שיצא לרדיו היה "סתיו", שהלחין למילותיה של חברתו דאז שמרית אור, גם היא תלמידה צעירה ב"בית צבי". את השיר ביצע הצמד חדווה ודוד, שהיה אז בראשית דרכו. עם גיוסו לצה"ל התקבל חנוך ללהקת הנח"ל, והשתתף בתכניות "מהנח"ל באהבה" (1966) ו"הנח"לאים באים הנח"לאים באים" (1967).

הפריצה הגדולה של חנוך התרחשה בשנת 1968, כאשר אריק איינשטיין הקליט את אלבומו השני, "מזל גדי", שבו הלחין חנוך את כל השירים, ואף כתב את המילים לשישה מתוכם. שיתוף הפעולה נמשך שנים רבות. ב-1969 הצטרפו חנוך וחברו ללהקת הנח"ל, חנן יובל לשלישייה שהקים והפיק בני אמדורסקי, "השלושים". בשנת 1970 יצרו אריק איינשטיין, שלום חנוך ולהקת הצ'רצ'ילים צליל ישראלי חדש, שהושפע מהרוקנ'רול האנגלו-אמריקני.

הסיפור שמאחורי השיר

השיר מבוסס על מאורע היסטורי - סיור באדמות הסמוכות לכפר אומלבס אשר הוביל לייסודה של המושבה פתח תקווה המכונה 'אם המושבות'. המושבה העברית פתח תקווה הוקמה בשנת תרל"ח (1878) על ידי קבוצת יהודים חרדים בני היישוב היהודי בירושלים.

בשנת תרל"ו (1876) נודע לעסקנים מירושלים על כך שאדמות הכפר אומלבס עומדות למכירה על ידי סוחר קרקעות עשיר מיפו בשם טיאן. על מנת לסקור את הנחלה יצאו מירושלים ארבעה עסקנים: דוד גוטמן, יואל משה סלומון, יהושע שטמפפר וזרח ברנט, ונפגשו ביפו עם הסוחר טיאן. למחרת היום יצאו הארבעה בליווי נציגו של טיאן, זאכרי אפנדי, לסיור בנחלה. מראה הנחלה מצא חן בעיני המסיירים והם החליטו לקנות את כל שטח הנחלה, אולם כאשר בסוף היום הם הגיעו לכפר אומלבס, המסיירים הזדעזעו ממראה הפלחים אשר היו "דוויים וצהובי הפנים". באותו ערב נשאר יואל משה סלומון לישון בכפר בעוד שאר המסיירים חזרו ליפו. במשך שלושה ימים ניהל סלומון חקירות ונודע לו שהסיבה למחלות של תושבי הכפר היו מי הירקון אשר אליהם היו מושלכות נבלות צאן ובקר והביצות הסמוכות לכפר. כאשר שב סלומון ליפו, הוא הציע לדוד גוטמן לנסות לקנות תחילה אדמות סמוכות אשר היו שייכות לסוחר היפואי קאסאר.

על מנת להפיג את החששות לגבי המחלות השוררות במקום, פנו סלומון וגוטמן לרופא יווני אשר היה מפורסם מאוד באותה תקופה, ד"ר מאזארקי, וביקשו ממנו לסקור את המקום. בסיור שערכו סלומון, גוטמן, שטמפפר ומאזארקי במקום, פסק הרופא שמשום שאין ציפורים במקום ניתן להסיק ללא כל ספק ש"רע ומושחת הוא אוויר המקום הזה". למרות דברים אלו החליטו השלושה - סלומון גוטמן ושטמפפר לקנות את האדמות - ובעקבות ההחלטה התחבקו ופרצו בבכי. על הקרקעות שנקנו הוקמה המושבה העברית פתח תקווה אשר נודעה בכינוי 'אם המושבות'.

הפזמונאי יורם טהרלב כתב את "הבלדה על יואל משה סלומון" לאחר שקרא את סיפור המעשה בספר "זכרונות ארץ ישראל" שערך אברהם יערי. הזכרונות שהיוו את הבסיס לסיפור נכתבו על ידי טוביה סלומון, בנו של יואל משה סלומון, ששמע לטענתו את הסיפור מאביו. הסיפור המסופר בבלדה ממוג את תיאור שני הביקורים שקדמו לרכישת האדמות: הסיור הראשון באדמות שלאחריו נותר יואל משה סלומון לישון בכפר אומלבס והסיור השני שנערך בליווי הרופא היווני מאזארקי.

"תכן ועלגית, כי כל אדם עושה או עתיד לעשות

העם העברי בעצמו חייב להפוך זכות זו לעובדה חיה וקיימת. חייב בגופו ובנפשו, באונו ובהונו להקים את ביתו הלאומי ולבצע את גאולתו הלאומית עד תומה.

חזור לתוכן עניינים

סביב אמינותה של הבלדה שוררת מחלוקת בה מעורבים צאצאיהם של מייסדי פתח תקווה. הטענות כנגד השיר מתמקדות בכך שהשיר מייעד ליואל משה סלומון תפקיד מרכזי הרבה יותר מאשר למייסדי המושבה האחרים. זאת אף על פי שסלומון עקר בשנים שלאחר מכן מפתח תקווה למושבה הסמוכה יהוד ולבסוף חזר לירושלים ואף הטיף כנגד חזרה לפתח תקווה. לעומת זאת תפקידם של שטמפפר, שהיה ראש המועצה הראשון של פתח תקווה, ושל גוטמן וזרח ברנט שבכספיהם נרכשו אדמות המושבה, מוצנע והם אף מוצגים כפחדנים. לעומתם מייסדים אחרים כגון יהודה ראב כלל לא מוזכרים בשיר.

מנגד נטען שלולא הבלדה היה האירוע כולו נשכח מהזיכרון הקולקטיבי. טהרלב טוען שהיה מקום לבסס את סלומון כגיבור הראשי של הפרשה משום המאמצים הרבים שהוא עשה קודם לקניית האדמות, לעורר את הרעיון של ההתיישבות החקלאית בארץ ישראל וכן בשל פעילותו בתחום העיתונות העברית.

הידעת?

סלומון יואל משה

סופר ואיש ציבור נודע. ממייסדי פתח תקווה, אם המושבות, ומבוני היישוב החדש בארץ ישראל. נולד בירושלים בשנת 1838 למשפחת סלומון, מוותיקי היישוב בארץ. בבית הדפוס המשוכלל שלו נדפס העיתון הירושלמי הראשון "הלבנון" בשנת 1803. היה מבוני השכונה הראשונה מחוץ לחומות ירושלים: נחלת שבעה וכן מבוני שכונת מאה שערים. הוציא לאור את כתב-העת "יהודה וירושלים", בו הטיף למצוות יישוב הארץ וליציאה מבין החומות לעבודה חקלאית.

נפטר בירושלים בשנת 1912.

הצעות לפעילויות

פעילויות תוכן

- השיר עוסק בסיפורם המרגש של חמישה רוכבים. מי הם היו? מדוע שם השיר "הבלדה על יואל משה סלומון"?
- כמו כולם הגיע יואל משה סלומון למקום וצפה בו. מה לדעתכם הניע את ארבעת האחרים לעזוב את המקום ומה הניע את יואל משה סלומון להישאר במקום?
- ערים רבות קמו על אדמות ריקות וההתיישבות בארץ ממשיכה ומתפתחת. התוכלו לציין מקום אחד שהתפתח או הוקם בסביבת מגוריהם? מה תוכלו לומר על יזמי הפיתוח? אילו תכונות אופי צריכות להיות להם לדעתכם?

פעילויות במוזיקה

האזינו לשיר בביצועו של אריק איינשטיין

<http://www.youtube.com/watch?v=TezwonusJcQ>

- השיר "הבלדה על יואל משה סלומון" הוא למעשה סיפור מושר. כיצד אנו מרגישים את התפתחות הסיפור וההתרחשויות שבו באמצעות קולו של הזמר ותנועות גופו?
- באיזה כלי מנגנים את דהירות הסוסים? התוכלו לתאר את אופי נגינתו ומדוע הוא כלי מתאים לתיאור הדהירות?